

**Изследване на риска при търсене на работа сред
украинските бежанци в България: лято 2023**

Аналитичен доклад

Съдържание

Увод.....	3
Основни изводи.....	5
Методология	7
Резултати	10
Индикатори на риска.....	10
Проучване сред украинската общност.....	17
Анализ по икономически сектори.....	21
Приложение 1. Ревизиран въпросник за телефонна проверка на обява по метода „таен клиент“ и за онлайн оценка на фирмата работодател и посредниците.....	23
Приложение 2. Въпросник за проучване сред украинската общност в България по методиката „снежна топка“	30

Списък с таблици

Таблица 1. Основни индикатори на риска – лято 2023г.....	11
Таблица 2. Сравнение между описанието в обявата и информацията, получена при контакт.....	12
Таблица 3. Процедура при кандидатстване.....	13
Таблица 4. Наличие на договор.	13
Таблица 5. Документи необходими при кандидатстване за обявата.	14
Таблица 6. Информация за компанията работодател.	14
Таблица 7. Изисквана квалификация на кандидата.....	15
Таблица 8. Подадена обратна връзка при недостатъчна квалификация на кандидата.....	15
Таблица 9. Условия на труд.	16
Таблица 10. Квалификация, изисквана от кандидата за работа.	16
Таблица 11. Проблемни обяви за работа по оценка на респондентите.....	17
Таблица 12. Случаи, в които неподходящата квалификация не е била проблем.....	18
Таблица 13. Опит с обяви без договор.....	18
Таблица 14. Облекчени процедури за кандидатстване.	19

Увод

Настоящият анализ си поставя за цел да информира институциите и гражданското общество относно последните регистрирани рискове от експлоатация на украинските бежанци, търсещи работа у нас. Същевременно, въз основа на направените изводи, ще бъдат разработвани превенционни материали, които да предупреждават украинските бежанци за основните „червени лампички“, които сочат към потенциални клопки за експлоатация, и същевременно ги овластяват да избягват рискови ситуации. Тези информационни съвети, съвместно с усилията на „Дигнита“ да подготви украинските бежанци у нас за включване в пазара на труда чрез провежданите „Женски кръгове“ (събития, които запознават бежанците с трудовото законодателство и възможностите за работа у нас), представляват една допълнителна защита от правонарушения и трафик на хора с експлоатационна цел.

Анализът е втори пореден след провеждането на първоначалното проучване на обяви за работа проведено през декември 2022-януари 2023. Повтарянето на теренната работа през летния сезон и включването на допълнителни компоненти, които да измерят рисковете от експлоатация, позволява да се направят интересни сравнения за динамиката в предлагане на работа през различните сезони, и същевременно да се погледне в дълбочина в различни сектори на сезонна заетост като строителство и туризъм, които се смятат за особено рискови по отношение на трафика на хора. Актуализирането на резултатите, допълнителните сравнения и включването на данни от реалния опит на украинските бежанци с търсенето на работа у нас ни позволява да създадем информационни материали, които рефлектират реалността в пазара на труда у нас, новите специфики и тежестта на различните „капани“, които биха могли да доведат до правонарушения.

Както и в първоначалния ни преглед, настоящият обзор на обявите за работа, насочени към украинските бежанки, е резултат от съвместната ни работа с екип от доброволци, които проведоха теренната работа в периода юни-август 2023 г. Благодарни сме за търпението и целенасочените усилия на Ирина, Денис и Юлия, които разгледаха и провериха 200 обяви. Инициативата се провежда в партньорство със Ситуационен център „Отворени врати“, а автор на настоящия анализ е д-р Александър Герганов, главен асистент в Центъра за емпирични социални изследвания към Института по философия и социология при БАН.

Настоящата публикация на фондация „Дигнита“ е създадена по проект „Украинските жени в България – живот без риск от трафик“, който се изпълнява с

финансовата подкрепа на Исландия, Лихтенщайн и Норвегия по [Фонд Активни граждани България](#) в рамките на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство. Основната цел на проектът е да предотврати трафика на хора и различните форми на експлоатация сред украинските бежанки в България.

Екипът на фондация „Дигнита“

септември 2023, гр. София

Този анализ е създаден по проект „ Украинските жени в България – живот без риск от трафик“, който се изпълнява с финансовата подкрепа на Исландия, Лихтенщайн и Норвегия по [Фонд Активни граждани България](#) в рамките на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от фондация „Дигнита“ и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Оператора на Фонд Активни граждани България.

Основни изводи

При анализа на обяви проведен през лятото на 2023г. като основни индикатори на риска изпъкват:

- Разминавания в описанието на работата, подадено в обявата и действителната работа или липсата на достатъчно информация, чрез която е възможно да се верифицира посоченото в обявата.
- Липса на информация за процедурата за кандидатстване (или твърде облекчена процедура).
- Липсата на информация за наличието на договор или липсата на такъв.

Едва при 15% от проверените 74 съмнителни обяви работата отговаря на описанието в обявата (за сравнение - при несъмнителните описанието отговаря на реалната работа при 70% от случаите). При съмнителните обяви много по-често няма информация за процедурата за кандидатстване - близо половината от съмнителни обяви попадат в този сценарий.

Към тези фактори, които се налагат като основни индикатори на риска при изследването на обяви, публикувани през лятото на 2023г., могат да се добавят индикаторите на риска установени през предходното изследване проведено през есента на 2022г. Това са:

- Изискването на снимка или лични документи/данни (или не изискването на никакви документи, дори и CV).
- Липсата на информация за фирмата работодател.
- Охотното приемане на кандидати без нужната квалификация.

При много от обявите (както сред съмнителните, така и сред несъмнителните) делът на случаите, в които няма информация за документите, необходими за кандидатстване, се **увеличава драстично през последното изследване**. Сред несъмнителните обяви делът на случаите без тази информация се е увеличил от 17% на 48%, докато сред съмнителните обяви 80% нямат информация за документите, необходими за кандидатстване, сравнено с 24% през есента на 2022г. В голяма част от обявите, проверени през лятото на 2023г. **не се открива никаква информация за компанията работодател нито на база обява**, нито при разговора с лицето, публикувало обявата или посочено като контакт в нея. Прави впечатление, че делът на случаите без такава информация се увеличава не само при съмнителните обяви (от 47% на 73%), но и сред несъмнителните (от 11% на 50%).

Препоръчва се фокусирането на вниманието на украинските бежанци, търсещи работа в България, върху тези основни сигнали (червени знамена) за наличието на потенциален проблем в дадена обява за работа.

Проучването показва очаквана по-голяма концентрация на обяви в туристическия сектор през летния период, като завишеното предлагане на работа в този сектор е свързано и с по-големи рискове за търсещите работа украински бежанци.

В допълнение на изследването на обявите беше проведено и проучване сред украинската общност по методиката „снежна топка“. Въпреки малката реализирана извадка и непредставителния характер на това проучване, **данните загатват за високите нива на риск, на които са изложени украинските граждани в България** и в частност украинските жени, които са повечето респонденти, участвали в проучването.

Методология

Методологията на проведеното изследване включваше две стъпки, изпълнявани от доброволци:

- Събиране на обяви за работа, насочени към украинци (както съмнителни обяви така и легитимни в съотношение 1:1) и попълване на информацията от обявата в стандартизирана форма за регистрация.
- Прозвъняване на обявата по методиката „*таен клиент*“, следващо стандартизиран въпросник (Приложение 1).

Доброволците първоначално регистрираха обяви за работа, а като втора фаза преминаваха към контакт (обаждане по телефон, свързване по Фейсбук или друг канал за комуникация). При контакта те проявяваха интерес към обявата или от свое име или от името на приятел/приятелка, който/която си търси работа. В този контекст събираха необходимата информация за обявата.

След приключване на разговора, доброволците бяха помолени да потърсят информация за фирмата работодател и за евентуални посреднически фирми/лица онлайн и да оценят тяхната легитимност на база намерената в интернет информация. Като последна фаза доброволците оценяваха съмнителността на обявите по 10-бална скала, при която 1 означава „изобщо не е съмнителна“, а 10 означава „много е съмнителна“.

Настоящият доклад включва данни от второ изследване на съмнителните обяви, проведено между 3ти юли и 17ти август 2023г. През този период бяха събрани и проверени 199 обяви с основен източник Фейсбук групи, насочени към украинските бежанци. Второто изследване на съмнителните обяви беше проведено през летния период на 2023г. с основна цел да допълни данните и да валидира резултатите от първоначалното проучване на съмнителни обяви, проведено през есента на 2022г. (между 3.11.2022г. и 16.01.2023г.).

През летния период се срещат много повече обяви в сектора „хотелиерство и ресторантьорство“ както и повече обяви в строителния сектор. Също така при предходното изследване бяха открити твърде малко съмнителни обяви – докато методологията изискваше да се тестват 100 съмнителни и 200 нормални обяви, при първоначалното проучване бяха открити едва 20тина по-съмнителни обяви.

За да се компенсират тези недостатъци в изпълнението, беше проведено лятното изследване на съмнителни обяви юли-август 2023г. Доброволците бяха инструктирани изрично да следват съотношението една несъмнителна обява на всяка съмнителна. Това доведе до приблизително равен брой проверени съмнителни и несъмнителни обяви, което доближи реализацията на изследването до методологическия план.

В допълнение към изследването на обявите, беше проведено и проучване сред украинската общност по методиката на „снежната топка“. То се състоеше от няколко въпроса, с които да се оцени нивото на запознатост с рисковете при търсене на работа по обяви на българския пазар на труда.

При методиката „снежна топка“ украинките, на които е изпратен линка първоначално, дават контактна информация за техни познати украинки и/или им препращат директно линка към онлайн материала. Така, ако първоначално се рекрутират и интервюират 10 участнички и след преминаване през материала всяка препрати линка на 3 други украинки, при втората вълна вече има 30 участнички, при третата 90 и т.н., откъдето идва и наименованието на методиката „снежна топка“.

Въпреки многократните усилия, проучването по методиката на снежната топка успя да достигне до само 75 души, от които 31 попълниха анкетата до края. От 65 човека, отговорили на въпроса, две трети (43 души) са си търсили работа през предходната година и им бяха зададени въпроси за техния опит с обявите, на които са попадали. От тези 43 души, 29 отговориха на всички въпроси и резултатите от техните отговори са налични в секция „Проучване сред украинската общност“. Въпросникът от проучването е достъпен в Приложение 2.

Въпреки положените усилия, при проведеното изследване съществуват някои методологически недостатъци, които следва да бъдат споменати и адресирани в последващи изследвания:

- Поради финансови ограничения, изследването беше проведено с помощта на малка група доброволци. Въпреки старанието на участващите в изследването доброволци, този тип реализация на полето би могла да доведе до тъй наречения „интервюерски ефект“ – изкривяване на резултатите поради индивидуална субективна преценка.
- При провеждане на изследвания по метода „таен клиент“ обикновено има ограничения в крайния брой интервюта, проведени от един единствен човек. В конкретното изследване, 117 от 199те обяви (близо 60%) бяха проверени от един единствен човек, а други 50 (25%) – от втори. Това намалява валидността на резултатите от методологическа гледна точка
- Настоящото изследване, както и това преди него, има за цел да провери връзката между потенциални индикатори на риска и съмнителността на обявите. Поради тази цел и бюджетни ограничения изследването не работи с представителна извадка. Напротив – съотношението на съмнителните обяви спрямо легитимните е предварително зададено в методологията на изследването. Това ограничава възможността да се правят каквито и да било изводи за дела на съмнителните обяви сред обявите насочени към украинската общност в България. Последното би могло да бъде предмет на изследване на друго, представително за целевата съвкупност проучване.

С цел компенсирането на горните недостатъци, могат да се направят следните препоръки за бъдещи изследвания в тази посока:

- Препоръчва се при възможност да се обединят данните от двете вълни на изследването и да се извършат допълнителни статистически анализи, оценяващи „ефекта на интервюера“ като и такива, които тестват с формален статистически апарат ефекта на периода, в който е направено изследването (т.е. търси се интеракция между индикаторите на риска и периода на проучването).
- Препоръчва се да се повтори изследването с реализиране на представителна/изчерпателна извадка на обявите насочени към украински бежанци в България и с разпределянето на прозвъняванията сред повече проверяващи.
- Препоръчва се при възможност периодичното провеждане на представителни проучвания сред украинската общност, които да проверяват опита им със съмнителни обяви в България както и нивото на запознатост с потенциалните рискове при търсенето на работа у нас.

Резултати

Индикатори на риска

В настоящата вълна на изследването бяха тествани същите индикатори на риска, които бяха обособени при пилотното тестване на методологията. Тези индикатори включваха приемане на кандидати без нужната квалификация, изискване на лична информация като снимка, лична карта или от друга страна не изискване на типични документи като CV и др., липса на договор, липса на информация за условията на труд и за компанията работодател, заплащане, доколко легитимни изглеждат посредниците, ако има такива и други.

Връзката между потенциалните рискови индикатори (независими променливи) и доколко съмнителна е оценена обявата (зависима променлива) беше тествана чрез поредица от регресионни анализи, които откриха няколко фактора, които заедно успяват да предскажат високи нива на риск при дадена обява:

- Не е проблем, ако кандидатът за работа няма търсената квалификация.
- Изисква се твърде лична информация или не се изисква никаква.
- Облекчена процедура за кандидатстване или няма информация.
- Няма договор или липсва информация дали има договор.
- Няма информация за компанията работодател.
- Действителната работа не отговаря напълно на описаното в обявата или няма информация дали отговаря.
- Няма информация за условията на труд.
- Посредниците изглеждат съмнителни или не се открива информация за тях.
- Не се изисква квалификация от кандидатите за работа по обявата.

Сумарно тези девет фактора могат да предскажат задоволително съмнителността на обявата (на база оценката за съмнителността, поставена от доброволците след разговора и допълнително търсене на информация). Беше извършен и анализ на относителните тегла на индикаторите (Relative Weights Analysis) с цел да се установи относителното тегло на отделните индикатори на риска (т.е. кои са най-полезни за разпознаване на съмнителните обяви). Резултатите от този анализ са представени по-долу.

При анализа на обяви проведен през лятото на 2023г. като основен индикатор на риска изпъкват разминаванията в описанието на работата, подадено в обявата и действителната работа или липсата на достатъчно информация, чрез която е възможно да се верифицира посоченото в обявата. Други важни индикатори на риска са твърде лесната процедура за кандидатстване, липсата на договор или отново липсата на информация за наличието на договор и за процедурата по кандидатстването. Към тези фактори, които се налагат като основни индикатори на риска при изследването на обяви, публикувани през лятото на 2023г., следва да добавим индикаторите на риска установени през предходното изследване проведено през есента на 2022г. Това са: (1) изискването на снимка или лични документи/данни (или не изискването на никакви документи, дори и CV) (2) липсата на информация за фирмата работодател и (3) охотното приемане на кандидати без нужната квалификация. Въпреки че при настоящето изследване теглото на тези индикатори не е толкова високо колкото при предишното, те остават важни червени флагове за търсещите работа украински бежанци.

Обява търси спешно хора за обменно бюро в Слънчев бряг. Работата е за касиер, който обменя валута и се изискват познания по руски и английски, като не се изисква друг опит. Обещаната заплата е 1000€ и апартамент. При проверка се оказва, че работата съдържа съществени елементи, които не са споменати в обявата, условията са по-скоро неблагоприятни, липсва информация за процедурата по кандидатстване и за необходимите документи, като лицето за контакт обещава допълнителна информация единствено лично. Не е известно къде точно е работното място, от разговора става ясно, че то постоянно се променя. Не се изисква дори средно образование.

Таблица 1. Основни индикатори на риска – лято 2023г.

Индикатор на риска
Действителната работа не отговаря напълно на описаното в обявата или няма информация дали отговаря.
Няма информация, как се кандидатства или процедурата е облекчена
Няма договор или липсва информация дали има договор.
Няма информация за условията на труд.
Няма информация за компанията работодател.
Изисква се твърде лична информация или не се изисква никаква.
Посредниците изглеждат съмнителни или не се открива информация за тях.
Не се изисква квалификация от кандидатите за работа по обявата.
Не е проблем, ако кандидатът за работа няма търсената квалификация.

Индикаторът дали има достатъчно информация за естеството на работата и дали тя отговаря на написаното в обявата се налага като най-съществения червен флаг при изследването на обявите, проведено през лятото на 2023г.

Полска международна компания, която оперира в над 80 страни в цяла Европа, Украйна и САЩ, Канада предлага работа на непълен работен ден от вкъщи. Компанията предлага парфюми, витамини, хранителни добавки. Няма информация за условия, месторабота, договор, процедура по кандидатстване и други.

Едва при 15% от проверените 74 съмнителни обяви работата отговаря на описанието в обявата (за сравнение при несъмнителните – описанието отговаря при 70% от случаите). В 38% от случаите се наблюдават съществени разлики, а при 42% от случаите няма информация. Трябва да се отбележи, че през есенното проучване делът на обяви, при които работата отговаря на описанието в обявата е драстично по-висок – 96% от несъмнителните и 94% от съмнителни. Това сочи за съществени различия в естеството на обявите през есенния и летния периоди.

Таблица 2. Сравнение между описанието в обявата и информацията, получена при контакт.

Отговаря ли действителната работа на описаното в обявата?	Несъмнителни		Съмнителни	
	Есен 2022г	Лято 2023г.	Есен 2022г	Лято 2023г.
Работата отговаря на описанието в обявата	96%	69%	94%	15%
Работата съдържа съществени елементи, които не са споменати в обявата	1%	6%	0%	38%
Работата не отговаря на описанието в обявата; обявата е подвеждаща	0%	0%	6%	5%
Няма информация	3%	25%	0%	42%
Общ брой обяви (база)	143	125	17	74

При повечето обяви процедурата за кандидатстване включва първоначално интервю, проведено или онлайн или на живо. При съмнителните обяви обаче, много по-често няма информация за процедурата - близо половината съмнителни обяви. За сравнение при несъмнителните липса информация за процедурата в 22% от случаите.

Таблица 3. Процедура при кандидатстване.

Каква е процедурата при кандидатстване?	Несъмнителни		Съмнителни	
	Есен 2022г	Лято 2023г.	Есен 2022г	Лято 2023г.
Първоначално онлайн интервю/събеседване.	41%	49%	41%	23%
Първоначално интервю/събеседване на живо.	53%	26%	35%	22%
Втори кръг интервю и/или практически изпит в реално време.	23%	2%	24%	3%
Попълване на въпросник и/или анкетна карта и/или решаване на задачи/казуси и изпращането им след това.	4%	0%	0%	0%
Само изпращане на исканите документи.	3%	1%	0%	0%
Няма информация	2%	22%	6%	49%
Общ брой обяви (база)	143	125	17	74

Наличието на договор е особено важно при започване на нова работа. Както през есента на 2022г. така и през лятото на 2023г. липсата на договор се наблюдава по-често при съмнителните обяви. В допълнение, липсата на информация отново е драстично по-висока при съмнителните обяви от лятото на 2023г. (35% от случаите) в сравнение с несъмнителните обяви (17% от случаите).

Таблица 4. Наличие на договор.

Има ли договор и на какъв език е той?	Несъмнителни		Съмнителни	
	Есен 2022г	Лято 2023г.	Есен 2022г	Лято 2023г.
Няма информация дали има договор или не.	15%	6%	29%	22%
Няма договор	6%	6%	24%	12%
Има договор, но не е ясно какъв тип е и на какъв език е.	27%	36%	35%	28%
Има трудов договор на български език.	40%	29%	6%	0%
Граждански договор на български език.	3%	5%	0%	0%
Няма информация	6%	17%	6%	35%
Друго	4%	2%	0%	3%
Общ брой обяви (база)	143	125	17	74

Индикаторът „Изискване на лични данни или кандидатстване без документи“ е свързан с въпроса „Какви документи е необходимо да предостави/изпрати кандидатът в началото на процеса по кандидатстване (преди подписване на договор)“. В най-честия случай, за кандидатстването се изисква поне CV. При много от обявите обаче липсва информация какви документи са нужни при кандидатстване като делът на тези обяви както сред съмнителните, така и сред

несъмнителните се увеличава драстично през последното изследване. Сред несъмнителните обяви делът на тези без информация се е увеличил от 17% на 48%, докато сред съмнителните 80% нямат информация за документите, необходими за кандидатстване сравнено с 24% през есента на 2022г.

Таблица 5. Документи необходими при кандидатстване за обявата.

Какви документи е необходимо да предостави/изпрати кандидатът в началото на процеса по кандидатстване (преди подписване на договор)	Несъмнителни		Съмнителни	
	Есен 2022г	Лято 2023г.	Есен 2022г	Лято 2023г.
CV	67%	40%	18%	16%
Мотивационно писмо.	1%	9%	6%	1%
Снимка на кандидата	0%	6%	6%	1%
Копие от паспорта или личната карта (или информацията от нея – ЕГН, номер и т.н.).	3%	0%	12%	0%
Адрес на личен профил в социалните мрежи (Facebook и др.)	1%	1%	0%	0%
Няма информация	17%	48%	24%	80%
Общ брой обяви (база)	143	125	17	74

В голяма част от обявите, проверени през лятото на 2023г. не се открива никаква информация за компанията работодател нито на база обява, нито при разговора с лицето, публикувало обявата или посочено като контакт в нея. Прави впечатление, че делът на случаите без такава информация се увеличава не само при съмнителните обяви (от 47% на 73%), но и сред несъмнителните (от 11% на 50%).

Таблица 6. Информация за компанията работодател.

Коя е компанията работодател (ако е спомената такава в обявата, потвърдете дали е същата и запишете името ѝ)?	Несъмнителни		Съмнителни	
	Есен 2022г	Лято 2023г.	Есен 2022г	Лято 2023г.
Компанията е същата като в обявата.	83%	50%	24%	23%
Няма информация	11%	50%	47%	73%
Друго	6%	0%	29%	4%
Общ брой обяви (база)	143	125	17	74

Един от въпросите при проверките на обявите е доколко квалификацията на кандидата за работа отговаря на изискванията от обявата. Кандидатът за работа винаги е представян като имащ средно образование, говорещ украински, руски, малко английски (ниво B1) и съвсем малко български. При съмнителните обяви тази квалификация по-често не отговаря на изискванията в обявата отколкото при

несъмнителните (отговор „по-скоро не отговаря“ в 28% от съмнителните обяви и 2% от несъмнителните през лято 2023г.). Респективно случаите при които квалификацията „напълно отговаря“ са по-малко при съмнителните обяви (16%) отколкото при несъмнителните (59%). Тази закономерност се наблюдава и при есенната вълна на изследването, проведена през 2022г.

Таблица 7. Изисквана квалификация на кандидата.

Квалификацията на кандидата отговаря ли на изискванията от обявата?	Несъмнителни		Съмнителни	
	Есен 2022г	Лято 2023г.	Есен 2022г	Лято 2023г.
Напълно отговаря.	47%	59%	29%	16%
Донякъде отговаря.	48%	30%	59%	30%
По-скоро не отговаря.	1%	2%	12%	28%
Няма информация	0%	0%	0%	10%
Общ брой обяви (база)	143	125	17	74

В случаите, когато квалификацията на кандидата не е отговаряла напълно на изискванията, посочени в обявата, реакцията на лицето, с което е осъществен контакт, може да е показателна за легитимността на обявата. През 2022г. тази закономерност е особено видима, но през лятото на 2023г. прави впечатление, че и при несъмнителните обяви лицето за контакт често не вижда проблеми, когато кандидатът за работа няма нужната квалификация.

Таблица 8. Подадена обратна връзка при недостатъчна квалификация на кандидата.

Каква е реакцията на лицето отсреща, когато става ясно, че кандидатът за работа може би няма търсената квалификация?	Несъмнителни		Съмнителни	
	Есен 2022г	Лято 2023г.	Есен 2022г	Лято 2023г.
Казва, че няма проблеми.	20%	53%	67%	30%
Казва, че може да е проблем липсата на квалификация и ще е необходимо тестване/обучение на работата.	59%	28%	8%	26%
Казва, че най-вероятно кандидатът няма да е подходящ за тази работа.	20%	3%	8%	6%
Няма информация.	0%	18%	8%	38%
Друго	1%	0%	8%	0%
Общ брой обяви (база)	71	40	12	50

Индикаторът на риска, показващ липса на информация за условията на труд, е базиран на въпроса „Какви са условията на труд, доколкото може да се прецени от разговора и от обявата“. Отговорите на въпроса показват, че в повечето случаи условията на труд изглеждат благоприятни, но при съмнителните обяви се срещат по-често неблагоприятни условия (36% от случаите) в сравнение с несъмнителните обяви (6% от случаите).

Таблица 9. Условия на труд.

Какви са условията на труд, доколкото може да се прецени от разговора и от обявата?	Несъмнителни		Съмнителни	
	Есен 2022г	Лято 2023г.	Есен 2022г	Лято 2023г.
Много благоприятни.	14%	22%	6%	3%
По-скоро благоприятни.	80%	69%	35%	50%
По-скоро неблагоприятни.	1%	5%	29%	35%
Много неблагоприятни.	1%	1%	0%	1%
Няма налична информация за условията на труд.	4%	4%	29%	11%
Общ брой обяви (база)	143	125	17	74

Други потенциални индикатори на риска, които бяха тествани, но не се откри статистически значима връзка със съмнителността на обявата, включваха заплащането и дали се изисква някаква квалификация от кандидатите за работа.

Най-често от кандидатите за работа се изисква да знаят български език или/и английски език. Прави впечатление, че през лятото на 2023г. се увеличават значително обявите, в които не се изисква никаква квалификация или няма информация за изискваната квалификация като тази закономерност се наблюдава както сред съмнителните, така и сред несъмнителните обяви.

Таблица 10. Квалификация, изисквана от кандидата за работа.

Каква квалификация се изисква от кандидатите за работа по обявата?	Несъмнителни		Съмнителни	
	Есен 2022г	Лято 2023г.	Есен 2022г	Лято 2023г.
Не се изисква никаква квалификация	15%	56%	41%	60%
Изисква се познание на руски и/или украински език.	19%	18%	6%	15%
Изисква се познание на български език.	34%	21%	0%	12%
Изисква се познание на английски език.	23%	13%	18%	10%
Изисква се базова компютърна грамотност	8%	12%	6%	7%
Изисква се средно образование.	9%	10%	0%	1%
Изисква се висше образование.	7%	2%	0%	1%

Няма информация	3%	10%	0%	15%
Общ брой обяви (база)	143	125	17	74

Заплащането при проверените обяви варира значително като средното предлагано заплащане през лятото на 2023г. е около 2250лв. – с близо 500 лв. по-високо от средното заплащане наблюдавано в обявите, проверени през есента на 2022г. Тази разлика може да е свързана с променената структура на извадката (повече съмнителни обяви) както и с различни икономически процеси както и повишена конкуренция за набиране на работна ръка през летния сезон. Средното заплащане, предлагано при съмнителните обяви, е с близо 20% по-високо отколкото това при несъмнителните обяви – 2650лв за съмнителните обяви и 2150лв средно при несъмнителните. Въпреки това, не се наблюдава статистически значима връзка между големината на заплащането и доколко съмнителна е една обява според доброволците.

Проучване сред украинската общност

В проучването сред украинската общност бяха събрани отговорите от 29 украинци (28 жени, 1 мъж), които са си търсили работа през предходната година.

Близо две трети от респондентите са попадали макар и в отделни случаи на обяви, за които биха казали, че има нещо незаконно или нередно. Едва 35% съобщават, че никога не са попадали на подобни обяви.

Таблица 11. Проблемни обяви за работа по оценка на респондентите.

Колко често при търсене на работа в България през предходната година сте попадали на обяви за работа, за които бихте казали, че има нещо незаконно/нередно на база Вашия опит.	Дял
Много често	14%
Понякога	17%
Много рядко	35%
Никога	35%
Общо респонденти (база)	29

Над две трети от респондентите, чиято квалификация не е отговаряла напълно на изискванията от някоя обява (25 от 29те респонденти, отговаряли на този блок въпроси), съобщават, че са имали случаи лицето отсреща да им каже, че това не е проблем.

Образователен център в Свети Влас търси учител по английски език и учител за младши класове. Липсва информация за работно време, наличие на договор и процедури по кандидатстването. Въпреки, че квалификацията на кандидата не отговаря на необходимата, това не е изтъкнато като проблем.

Таблица 12. Случаи, в които неподходящата квалификация не е била проблем.

В случаите, когато квалификацията Ви не отговаряше на изискванията от обявата, колко често лицето отсреща отговаряше, че няма никакви проблеми?	Дял
Винаги	12%
Много често	16%
Понякога	24%
Много рядко	16%
Никога	32%
Общо респонденти (база)	25

В близо 40% от случаите, респондентите съобщават, че са попадали на обяви, в които не е имало договор, което е основен рисков индикатор според изследването на обявите.

Таблица 13. Опит с обяви без договор.

Колко често при търсене на работа в България през предходната година сте попадали на ситуации, в които нямаше договор?	Дял
Винаги	7%
Много често	7%
Понякога	11%
Много рядко	14%
Никога	61%
Общо респонденти (база)	28

Търси се чистачка в Драгалевци без да е посочена заплата, на какъв език е договорът, коя е фирмата. Посочено е единствено име на жена, с която да се осъществи контакт. Няма информация за процедурата за кандидатстване, или за условията на труд.

Почти половината от респондентите са се натъквали на облекчени процедури по кандидатстване (само изпращане на документи без срещи или интервю) поне в някои случаи, а 24% съобщават, че това им се е случвало много често или винаги.

Таблица 14. Облекчени процедури за кандидатстване.

Колко често при търсене на работа в България през предходната година сте попадали на следните процедури за кандидатстване: само изпращане на исканите документи?	Дял
Винаги	3%
Много често	21%
Понякога	17%
Много рядко	7%
Никога	52%
Общо респонденти (база)	29

Притеснително е, че на над половината от респондентите съобщават, че поне в отделни случаи им е била искана лична информация като снимка (59%) или копие от личната карта (52%) в началото на процеса по кандидатстване (преди да се е стигнало до подписване на договор). Още по-висок дял (69%) са се натъквали на обяви без информация какви документи са нужни за кандидатстването. 21% от 29те човека, които са си търсили работа през предходната година, съобщават че липсата на информация е била „много често“ или „винаги“.

Респонденти в анкетата споделят горчив опит с агресивно отношение по време на интервюта за работа, пренебрежително отношение към възможностите на кандидата и обяви, които според тях противоречат на закона или пък случаи, при които опитът им с обява за работа е бил толкова неприятен, че не искат да пишат за него. Участничка в проучването разказва как е била наета в заведение като барман и след това като готвач и е работила по 14-16 часа на ден без да получи допълнително заплащане. Друг респондент споделя за липса на съдействие от работодател да се издадат необходимите документи, което го спира да си търси работа. Въпреки потърсеното съдействие от полицията, такова не е получено.

Въпреки малката извадка и непредставителния характер на това проучване, данните загатват за високите нива на риск, на които са изложени украинските граждани в България и в частност украинските жени, които са повечето респонденти (30 от 31 участвали) в проучването представено по-горе.

Анализ по икономически сектори

Основна причина за провеждането на изследването на съмнителни обяви през лятото на 2023г. е за да бъдат анализирани ключови за оценката на риска икономически сектори, които не са толкова активни през есенния период. Примери за такива сектори за туристическия и строителния бранш.

Ресторант в Свети Влас търси „домакинка“, която да почиства салона и масите и да мие чинии. Не се изисква владението на езици. Липсва каквато и да е информация за условията, заплащането, работното време, наличието на договор и др. Не е известно и името на фирмата.

Обявени са две свободни места за „жени миячки на чинии“ в ресторант в Слънчев бряг. В обявата се посочва, че е от работодател, но няма информация за компанията, която наема, както и за процедурата по кандидатстването, какви документи са необходими и на какъв език е договорът. Няма информация дори какво е работното време.

Въпреки, че не се отчита по-висок среден дял на съмнителни обяви в тези два сектора, много от регистрираните обяви с най-висок риск са свързани със строителство или с хотелиерство/ресторантьорство.

В хотелиерството и ресторантьорството често не се изисква никаква или почти никаква квалификация и затова са атрактивни и популярни особено за сезонна работа. Същевременно сред легитимните обяви се крият и високо-рискови.

Изисква ли се някаква квалификация от кандидатите за работа по обявата?	Хотелиерство и ресторантьорство	Строителство	Други икономически сектори
Изисква се	36%	55%	45%
Не се изисква	64%	46%	55%
Общ брой обяви (база)	73	22	104

В обява за работа се търси „управител на туристическа фирма“. Обещава се надомна/дистанционна работа, заплащане всяка седмица и „до 20% отстъпки за всяко пътуване“. При проверка става ясно, че обявата е подвеждаща и работата не отговаря на описанието. Не е известна фирмата работодател и няма информация за договор, за условията на труд, изискванията за квалификация на кандидата и процедурата за кандидатстване. Сходна обява набира „момичета за мениджърки в туристическа фирма“ като при проверка се наблюдават същите проблеми с обявата.

В строителния сектор се случва особено често да няма информация за компанията работодател (73% от 22те обяви, категоризирани в сектор Строителство от доброволците). Това създава и предпоставки за по-лесното нарушаване на трудовите права на кандидатите за работа.

Компанията работодател ясна ли е?	Хотелиерство и ресторантьорство	Строителство	Други икономически сектори
Същата като в обявата	53%	27%	37%
Няма информация	47%	73%	64%
Общ брой обяви (база)	73	22	104

Фирма предлагаме работа на бетонист, бояджия, електрозаварчик, строител-довършител и общ строител във Варна. Няма информация за работно време, заплащане, дали има договор и какви са процедурите по кандидатстването. Фирмата работодател не е известна.

Приложение 1. Ревизиран въпросник за телефонна проверка на обява по метода „таен клиент“ и за онлайн оценка на фирмата работодател и посредниците

Q0A. Телефон / профил за контакт:

_____

Q0B. Име/номер на интервюера

_____

Q0C. Как се свързахте с лицето, пуснало обявата?

(моля отбележете всички приложими отговори)

1. По телефон
2. Viber
3. WhatsApp
4. Telegram
5. Facebook / Facebook messenger
6. Друго (моля запишете) _____

Q1. Моля позвънете на телефона/телефоните от обявата. Отбележете по-долу резултата от позвъняването:

1. Свързах се веднага
2. Никой не вдигна, когато позвънях, но ми върнаха обаждане в рамките на няколко часа от обаждането
3. Никой не вдигна, когато позвънях и ми върнаха обаждане доста по-късно
4. Не успях да се свържа с никого по телефона/телефоните в обявата.
5. Осъществих контакта и интервюто по чат – чрез приложение от типа на Viber, WhatsApp и подобни.
6. Обявата е изтекла / не е актуална вече
7. Невъзможен контакт (никой не отговаря, гласова поща и т.н.)
8. Друго (моля уточнете) _____

Започнете разговор. Използвайте Ваши думи: напр. „Обаждам се във връзка с обявата за...“, „Дали бих могъл/могла да получа повече информация за обявата за...“, „Относно обявата за.... се обаждам“.

Съберете информация за следващите въпроси като питате с Ваши думи. Добре е да задавате въпросите в случаен ред. Можете да си водите бележки на хартия и да

попълните онлайн формата след като приключите с разговора. Ако пропуснете да попитате за нещо, може да се обадите повторно.

Q2. Каква квалификация се изисква от кандидатите за работа по обявата?

(моля отбележете всички приложими отговори)

1. Не се изисква никаква квалификация.
2. Изисква се познание на руски и/или украински език.
3. Изисква се познание на български език.
4. Изисква се познание на английски език.
5. Изисква се базова компютърна грамотност.
6. Изисква се средно образование.
7. Изисква се висше образование.
8. Няма информация.
9. Изисква се специфична квалификация в някаква сфера и/или познаване на друг език (моля запишете каква квалификация или какъв език)_____

Q3. А според Вас, каква квалификация реално е необходима за извършване на работата от обявата?

(моля отбележете всички приложими отговори)

1. Не се изисква никаква квалификация.
2. Изисква се познание на руски и/или украински език.
3. Изисква се познание на български език.
4. Изисква се познание на английски език.
5. Изисква се базова компютърна грамотност.
6. Изисква се средно образование.
7. Изисква се висше образование.
8. Няма информация.
9. Изисква се специфична квалификация в някаква сфера и/или познаване на друг език (моля запишете каква квалификация или какъв език)_____

Q4. Представете Катя/Олег. Тяхната квалификация отговаря ли на изискванията от обявата?

1. Напълно отговаря.
2. Донякъде отговаря.
3. По-скоро не отговаря.
4. Изобщо не отговаря.
5. Няма информация.

Q5. Каква е реакцията на лицето отсреща, когато става ясно, че кандидатът за работа може би няма търсената квалификация?

1. Казва, че няма проблеми.
2. Казва, че може да е проблем липсата на квалификация и ще е необходимо тестване/обучение на работата.
3. Казва, че най-вероятно кандидатът няма да е подходящ за тази работа.
4. Няма информация.
5. Друго (моля уточнете)_____

Q6. Какви документи е необходимо да предостави/изпрати кандидатът в началото на процеса по кандидатстване (преди да се е стигнало до подписване на договор).

(моля отбележете всички приложими отговори)

1. CV.
2. Мотивационно писмо.
3. Снимка на кандидата.
4. Копие от личната карта (или информацията от нея – ЕГН, номер и т.н.).
5. Няма информация.
6. Друго (моля запишете)_____

Q7. Какви е процедурата за кандидатстване?

(моля отбележете всички приложими отговори)

1. Първоначално онлайн интервю/събеседване.
2. Първоначално интервю/събеседване на живо.
3. Втори кръг интервю и/или практически изпит в реално време.
4. Попълване на въпросник и/или анкетна карта и/или решаване на задачи/казуси и изпращането им след това.
5. Само изпращане на исканите документи.
6. Няма информация.
7. Друго (моля запишете)_____

Q8. Има ли договор и на какъв език е той?

1. Няма информация дали има договор или не.
2. Няма договор.
3. Има договор, но не е ясно какъв тип е и на какъв език е.
4. Има трудов договор на български език.

5. Граждански договор на български език.
6. Няма информация.
7. Договор на друг език (моля запишете на какъв език) _____

Q9. Коя е компанията работодател (ако е спомената такава в обявата, потвърдете дали е същата и запишете името ѝ)?

1. Компанията е същата като в обявата.
2. Няма информация.
3. Компанията е различна от посочената в обявата (моля запишете името)_____

Q10. Има ли компания или компании посредник, HR компания или други посредници? Кои са те (ако са споменати такива в обявата, потвърдете дали са същите и запишете името/имената им)?

1. Компанията/компаниите/лицата посредник са същите като в обявата.
2. Компания/компании/лица различни от посочените в обявата (моля запишете името/имената)_____
3. Няма компания посредник.
4. Няма информация.

Q11. Какво е заплащането на месечна база (ако информацията е дадена в обявата, моля потвърдете дали е точна)?

(Моля посочете месечно заплащане в лева. Ако заплащането е в друга валута, моля конвертирайте в лева; моля посочете месечно заплащане)

_____ лв. месечно

(Отворен въпрос)

Q11B. Какво е населено място, в което е работата (ако е посочено такова в обявата, моля потвърдете дали информацията в обявата съвпада с реалността)?

(Само един отговор)

1. Населеното място е същото като в обявата.
2. София
3. Варна
4. Бургас
5. Надомна работа (работи се от дома)
6. Няма информация

7. В чужбина или друго населено място в страната (моля запишете)

Q12. В какво накратко се изразява работата?

_____

(Отворен въпрос)

Q13. Отговаря ли действителната работа на описаното в обявата?

1. Работата отговаря на описанието в обявата.
2. Работата съдържа съществени елементи, които не са споменати в обявата.
3. Работата не отговаря на описанието в обявата; обявата е подвеждаща.
4. Няма информация.

Q14. В кой икономически сектор е извършваната дейност?

(само един отговор)

- A Селско, горско и рибно стопанство.
- B Добивна промишленост.
- C Преработваща промишленост.
- D Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива.
- E Доставка на води; Канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване.
- F Строителство.
- G Търговия; Ремонт на автомобили и мотоциклети.
- H Транспорт, складиране и пощи.
- I Хотелиерство и ресторантьорство.
- J Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; Далекосъобщения.
- K Финансови и застрахователни дейности.
- L Операции с недвижими имоти.
- M Професионални дейности и научни изследвания.
- N Административни и спомагателни дейности.
- O Държавно управление.
- P Образование.
- Q Хуманно здравеопазване и социална работа.
- R Култура, спорт и развлечения.
- S Други дейности.
- 99. Няма информация.

Q16. Какви са условията на труд, доколкото може да се прецени от разговора и от обявата?

1. Много благоприятни.
2. По-скоро благоприятни.
3. По-скоро неблагоприятни.
4. Много неблагоприятни.
5. Няма налична информация за условията на труд.

Q17. Доколко съмнително Ви се струва това предложение за работа на база разговора по телефона? Моля отговорете по скала от 1 до 10, където 1 е "изобщо не е съмнително", а 10 - "много съмнително".

Колко съмнително е предложението за работа на база проведения телефонен разговор?

1 - "изобщо не е съмнително"

2

3

4

5

6

7

8

9

10 - "много съмнително"

(затворен въпрос с един възможен отговор; задължителен въпрос)

Q18. Моля оценете на база търсене на информация в интернет доколко легитимна изглежда фирмата работодател.

1. За фирмата има информация онлайн и изглежда легитимна.
2. За фирмата има информация онлайн, но изглежда съмнителна.
3. За фирмата не се открива информация онлайн.
4. Не е известна фирмата работодател.

Q19. Моля оценете на база търсене на информация в интернет доколко легитимни изглеждат посредниците, ако има такива.

1. За посредниците има информация онлайн и изглеждат легитимни.
2. За посредниците има информация онлайн, но изглеждат съмнителни.
3. За посредниците не се открива информация онлайн.
4. Няма посредници (обявата е директно от работодателя).

Q20. Какво точно Ви се стори съмнително в обявата? Разкажете малко повече, моля.

Приложение 2. Въпросник за проучване сред украинската общност в България по методиката „снежна топка“

Това е анонимно проучване сред украинската общност в България, което има за цел да събере информация за Вашия опит с търсене на работа по обяви в България. Проучването се прави от фондация „Дигнита“ по проект “Украинските жени в България – живот без риск от трафик”, чиято цел е да предпази украинските бежанци от евентуална експлоатация, докато се опитват да се включат в българския пазар на труда.

Освен да събере информация за Вашия опит с търсене на работа в България, проучването има за цел и да Ви информира за резултатите от анализ на потенциалните рискови фактори при търсене на работа по обяви, изготвен от „Дигнита“ с помощта на украински доброволци. В края на проучването сме извадили за Вас най-важните заключения от анализа под формата на съвети, които да ви помогнат да разграничите съмнителните обяви от легитимните и по този начин да предпазите себе си и близките си от експлоатационни схеми.

Вашият отговор ще бъдат запазени напълно анонимни, а резултатите от проучването ще бъдат представяни единствено в обобщен вид.

Проучването се прави по проект “Украинските жени в България – живот без риск от трафик” с финансовата подкрепа на Исландия, Лихтенщайн и Норвегия по [Фонд Активни граждани България](#) в рамките на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство.

D1. Вие сте:

(Само един отговор)

1. Украински гражданин
2. Български гражданин
3. Друго

D2. Къде живеете в момента?

(Само един отговор)

1. София
2. Пловдив
3. Варна

4. Бургас
5. Голям български град
6. Малък български град или село
7. Извън България

(ако отговор 7 на D2)

D2A. Планирате ли да се върнете в България в идните 3 месеца?

(Само един отговор)

1. Да, за известен период от време
2. Да, за постоянно
3. Не
4. Друго

(ако отговор 7 на D2)

D2B. Откога докога живяхте в България?

(месец/година начало, месец/година край) *

D3. Вие сте:

1. Мъж
2. Жена
3. Друго

D4. Вашата възраст е:

___ години

(ако не е отговор 7 на D2)

D5. Кога се преместихте в България (моля ако сте били и преди в България, посочете месеца и годината, когато се преместихте в България последния път).

_____ (моля посочете месец/година)

D6. В момента работите ли?

(Само един отговор)

1. Да, на постоянна работа
2. Да, на временна работа
3. Не
4. Друго

D7. Търсили ли сте си работа в България през предходната година?

(Само един отговор)

1. Да
2. Не

(Ако са търсили работа – отговор 1. Да на D7 – се задават въпроси Q1 до Q9. В противен случай се прескача на въпрос C1).

Q1. Къде търсихте обяви за работа?

(Моля отбележете всички приложими отговори)

1. (Facebook) Работа в България за бежанци от Украйна!
2. (Facebook) Допомога украинським біженцям в Болгарії/Помощ за украинските бежанци
3. (Facebook) Приятели на Украйна и украинския народ в България
4. (Facebook) Друга страница/страници във фейсбук
5. Телеграм
6. Zaplata.bg
7. Alo.bg
8. Работа.бг (Rabota.bg)
9. jobs.bg
10. JobTiger.bg
11. Чрез познати/приятели
12. Друго:
13. Друга страница/страници във фейсбук - моля посочете, ако си спомняте:

Q2. Как се свързвахте с лицата, пуснали обявите?

(Моля отбележете всички приложими отговори)

1. По телефон
2. Viber
3. WhatsApp
4. Telegram
5. Facebook / Facebook messenger
6. Друго:

Q3. Колко често при търсене на работа в България през предходната година Вашата квалификация отговаряше на изискванията от обявите, на които се обаждахте?

(Само един отговор)

1. Винаги
2. Много често
3. Понякога
4. Много рядко
5. Никога

Q4. В случаите, когато квалификацията Ви не отговаряше на изискванията от обявата, колко често лицето отсреща отговаряше, че няма никакви проблеми с това, когато ставаше ясно, че може би нямате търсената от обявата квалификация?

(Само един отговор)

1. Винаги
2. Много често
3. Понякога
4. Много рядко
5. Никога

Q5. Колко често при търсене на работа в България през предходната година са Ви искали следните документи или видове информация в началото на процеса по кандидатстване (преди да се е стигнало до подписване на договор).

(По един отговор на всеки ред)

1. Винаги
2. Много често
3. Понякога
4. Много рядко
5. Никога

- A. CV.
- B. Мотивационно писмо.
- C. Ваша снимка.
- D. Копие от личната карта (или информацията от нея – ЕГН, номер и т.н.).
- E. Адрес на личен профил в социалните мрежи (Facebook и др.)
- F. Нямахте информация за необходимите документи.

Q6. Колко често при търсене на работа в България **през предходната година** сте попадали на следните процедури за кандидатстване?

(По един отговор на всеки ред)

1. Винаги
2. Много често
3. Понякога
4. Много рядко
5. Никога

- A. Първоначално онлайн интервю/събеседване.
- B. Първоначално интервю/събеседване на живо.
- C. Втори кръг интервю и/или практически изпит в реално време.
- D. Попълване на въпросник и/или анкетна карта и/или решаване на задачи/казуси и изпращането им след това.
- E. Само изпращане на исканите документи.
- F. Нямахте информация за процедурите.

Q7. Колко често при търсене на работа в България **през предходната година** сте попадали на следните ситуации по отношение на договор за работа?

(По един отговор на всеки ред)

1. Винаги
2. Много често
3. Понякога
4. Много рядко
5. Никога

- A. Нямахте информация дали има договор или не.
- B. Нямахте договор.
- C. Имаше договор, но не беше ясно какъв тип е и на какъв език е.
- D. Имаше трудов договор на български език.
- E. Граждански договор на български език.
- F. Договор на друг език

Q8. Колко често при търсене на работа в България **през предходната година** сте попадали на следните типове обяви?

(По един отговор на всеки ред)

1. Винаги
2. Много често
3. Понякога
4. Много рядко
5. Никога

- A. Обяви за работа, които изглеждат напълно легитимни
- B. Обяви за работа, които изглеждат леко съмнителни
- C. Обяви за работа, които изглеждат много съмнителни
- D. Обяви за работа, за които бихте казали, че има нещо незаконно/нередно на база Вашия опит.

Q9. Бихте ли описали най-проблемният случай (най-проблемните случаи) на незаконна/нередна обява за работа, на който (които) сте се натъквал/а?

Какво се случи? Съобщихте ли на някого (полиция, власти, правозащитни организации, други)?

C1. Според Вас кои от следните неща са най-добрите знаци, че една обява за работа е съмнителна и може да е потенциално опасна за Вас? Моля подредете отговорите от най-съмнително към най-малко съмнително.

Моля номерирайте всеки отговор според предпочитанията си от 1 до 10

- A. Или се изисква твърде лична информация (снимка, лична карта/паспорт), или не се изискват никакви документи дори и CV.
- B. Няма информация за компанията работодател.
- C. Не е проблем, ако кандидатът за работа няма търсената квалификация.
- D. Няма договор или няма информация дали има договор.
- E. Няма информация за условията на труд.
- F. Процедурата за кандидатстване включва само изпращане на исканите документи или няма информация.
- G. Действителната работа не отговаря напълно на описаното в обявата или няма информация дали отговаря.
- H. Заплащането, посочено в обявата
- I. Липсва информация за заплащането.
- J. От кандидатите за работа не се изисква квалификация.

C2. Знаете ли, че анализ на рисковите фактори показва, че 3 фактора се свързват с най-голям риск при разглеждане на обяви за работа:

- Или се изисква твърде лична информация за кандидата (снимка, лична карта/паспорт), или не се изискват абсолютно никакви документи, дори и CV
- Няма информация за компанията работодател
- Не е проблем, ако кандидатът за работа няма търсената квалификация

Следващите 2 фактора се свързват със среден риск:

- Няма договор или няма информация дали има договор
- Няма информация за условията на труд

А следните 2 фактора също са свързани с риск, макар и връзката да не е толкова силна като при другите, изброени по-горе?

- Процедурата за кандидатстване включва само изпращане на исканите документи или няма информация
- Действителната работа не отговаря напълно на описаното в обявата или няма информация дали отговаря

Повече информация за изследването и резултатите от него можете да откриете [ТУК](#).

Благодарим Ви за участието!

Бихме искали да Ви помолим да изпратите линка към това проучване и на други Ваши познати, които са украинци, пребиваващи в момента в България или живели достатъчно дълго тук през предходната година.

Линкът към проучването е: